

Openbare eilandsraadvergadering
dd.: 29 JAN 2019
Besluit: *Vastgesteld.*
de Griffier

Griffie ER Bonaire	
Ingek.:	JAN 29 2019
Volgnummer:	2019001055
Griffier:	Uitv.:

Gentle Agreement over de handhaving van de integriteit van de politiek

Een vrijwillige overeenkomst van eilandraadsleden en raadsfracties van Bonaire
over wat te doen bij vermeende integriteitsschendingen

Voorwoord

Dit Gentle Agreement bevat procedurele afspraken die wij als eilandsraad van Openbaar Lichaam Bonaire (verder OLB), met elkaar hebben gemaakt over een zorgvuldige werkwijze bij mogelijke integriteitsschendingen.¹ De regels die dergelijke schendingen definiëren, kunt u lezen in de gedragscode voor de eilandsraad.

De afspraken bieden houvast als u twijfelt over een integriteitsvraagstuk of als u vermoedt dat er een regel is geschonden – door uzelf of door een ander. Dit document heeft kracht doordat u allen aangeeft zich eraan te committeren door ondertekening. Het geeft aan dat we bepaalde principes delen: dat we hechten aan zorgvuldigheid en goede omgangsvormen en dat wij bij het handhaven van de gedragscodes uitstijgen boven de partijpolitiek.

Elke nieuw gekozen raad moet het Gentle Agreement zelf onderschrijven – nadat het al dan niet is herzien – en handhaven. Het akkoord is niet afdwingbaar volgens het recht: het berust op het commitment en de betrokkenheid van u en alle betrokkenen.

Het belangrijkste hoofdstuk is misschien wel hoofdstuk 6, getiteld 'Leren'. De afspraken die we maken, zijn geen statisch product. We zullen ze met regelmaat tegen het licht houden. Door zo continu met elkaar in gesprek te blijven, garanderen we de goede besluitvorming die wij voor Bonaire wensen.

Edison Rijna
Gezaghebber en voorzitter van de eilandsraad van Bonaire

Gentle Agreement Bonaire
Definitieve versie 1.0, januari 2019

¹ Voor de formulering van de afspraken is inspiratie gevonden bij de gentle agreements van onder meer de Nederlandse gemeenten Gulpen-Wittem (2013), Zaanstad (2014), Overbetuwe (2015), Stein (2017) en Oude IJsselstreek (2018).

Inhoud

Hoofdstuk 1 Drie principes	3
Hoofdstuk 2 Rollen: wie doet wat?	5
Hoofdstuk 3 Procedures	7
Hoofdstuk 4 Sanctionering	14
Hoofdstuk 5 Communicatie	15
Hoofdstuk 6 Leren	17

Hoofdstuk I – Drie principes

1. Onpartijdige handhaving

Gedragcodes voor eilandsraad, bestuurscollege en gezaghebber (en de wetten waarop ze gebaseerd zijn) definiëren integriteitsschendingen en leggen zo de morele minima vast waaraan het handelen moet voldoen. Over die minima zijn alle partijen het eens. De kern is dat de zuiverheid van de besluitvorming door die minima wordt gewaarborgd. Omdat alle partijen het over die minima eens zijn, is er geen enkele reden de handhaving ervan inzet te maken van partijpolitiek. Ook het verschil tussen oppositie en coalitie zou in de handhaving geen rol mogen spelen. Gebeurt dat toch, dan is de kans bijzonder groot dat er onrecht geschiedt. Uit het beginsel van 'onpartijdige handhaving' volgt dat politici van alle partijen de discipline zouden moeten opbrengen om bij de beoordeling van integriteitsteksten boven de partijen te gaan staan.

2. Terughoudend met publiciteit

In het Koninkrijk der Nederlanden wordt de politiek kritisch gevolgd door de media. Dat is een groot goed. Bij vermeende integriteitsschendingen van politici heeft het er echter in een aantal gevallen toe geleid dat er in de media al een veroordeling had plaatsgevonden voordat er onderzoek was gedaan. In dergelijke situaties is er sprake van willekeur, individuele politici die (onschuldig?) onder verdenking komen te staan, lopen grote schade op en de geloofwaardigheid van de politiek wordt aangetast. Het is daarom van belang dat alle betrokkenen bij een integriteitstekst de grootste mogelijke terughoudendheid betrachten en de kwestie niet in een te vroeg stadium in de publiciteit brengen. Daaruit volgt ook dat in alle stadia van de afhandeling van een kwestie de groep die erbij betrokken wordt, zo klein mogelijk moet zijn. De kwestie moet natuurlijk wel naar buiten worden gebracht als er uiteindelijk werkelijk van een integriteitsschending sprake blijkt te zijn en er een oordeel is gevormd over de ernst daarvan en over een passende sanctie.

3. Zorgvuldigheid tegenover de vermeende schender

Iedereen die mogelijk een schending heeft begaan, heeft recht op uiterste zorgvuldigheid in alle fasen van de handhaving. Dat begint al voordat de handeling die mogelijk een schending is, wordt uitgevoerd. Weet u dat iemand van plan is iets te doen dat een integriteitsschending kan betekenen, dan wordt van u verwacht dat u hem daarvoor waarschuwt en aangeeft waar hij advies kan inwinnen. Iedere politicus die twijfelt of een voorgenomen handeling een schending is – uit zichzelf of op aanwijzing van een ander –, heeft recht op vertrouwelijk advies. Komt iemand onder de verdenking te staan dat hij of zij een integriteitsschending heeft begaan, dan moet er via een vooronderzoek vastgesteld worden of er überhaupt grond is voor de verdenking. Zijn er gronden, dan moet er een objectief onderzoek volgen waarin ook de context wordt meegenomen en waarin de mate van verwijtbaarheid apart wordt beoordeeld. Als er een sanctie moet volgen, moet die sanctie passend zijn en in verhouding.

Hoofdstuk 2 – Rollen: wie doet wat?

1. Fractievoorzitter

- informeert fractiegenoten over de regels uit de gedragscode en waarschuwt hen voor integriteitsrisico's,
- steunt een eilandraadslid dat twijfelt, dat een melding doet (of wil doen) of dat onder verdenking van een schending staat.

2. Presidium

- bekijkt samen met de voorzitter en de griffier de agenda van de raad met het oog op mogelijke integriteitsrisico's,
- zorgt ervoor dat raadsleden door hun eigen fractievoorzitter worden gewaarschuwd als zij integriteitsrisico's lopen,
- vormt een klankbord voor de voorzitter, als hem dat raadzaam lijkt, vanaf het moment dat een kwestie in de openbaarheid is gekomen of vlak voordat de stap naar openbaarheid wordt gezet. Als de procedure van het gentle agreement is gevolgd, betekent dit dat de onderzoeksresultaten bekend zijn, dat deze uitwijzen dat er sprake is van een schending en dat de burgemeester een sanctieadvies heeft geformuleerd.

3. Griffier

- is vraagbaak voor raadsleden en geeft een voorlopig advies over de vraag of een handeling een schending is,
- ondersteunt de voorzitter, de raad en individuele raadsleden bij de invulling van hun rol.

4. Voorzitter van de eilandsraad (i.c. gezaghebber)²

- geeft bij twijfel over een voorgenomen handeling van een eilandraadslid advies over de vraag of die handeling een schending zou opleveren,
- doet in het geval van een vermoeden van een schending vooronderzoek (c.q. laat vooronderzoek doen) naar de vraag of die verdenking grond heeft,
- geeft opdracht voor integriteitsonderzoek, indien nodig,
- beoordeelt de resultaten van het onderzoek,
- doet een voorstel voor een passende sanctie,
- voert als hij dit wenst overleg met het presidium over de onderzoeksresultaten en het sanctieadvies,
- legt de onderzoeksresultaten en het eigen sanctieadvies voor aan de raad,
- doet eventueel aangifte.

Bij alle bovenstaande stappen kan de gezaghebber in zijn rol als voorzitter een beroep doen op interne of externe deskundigen, als hij dat wenst.

² In deze tekst gebruiken we de term gezaghebber wanneer wordt bedoeld: de gezaghebber in zijn functie als voorzitter van de eilandsraad. Tenzij anders vermeldt, slaan alle hier beschreven taken, functies en handelingen op het voorzitterschap. Het gebruik van de term gezaghebber heeft als voordeel dat wordt aangesloten bij de in het spraakgebruik gevestigde terminologie en dat het ten goede komt aan helderheid. Verder speelt de gezaghebber in zijn gehele hoedanigheid een belangrijke rol als 'hoeder van de bestuurlijke en ambtelijke integriteit'.

5. Waarnemend voorzitter van de eilandsraad

Bij afwezigheid van de gezaghebber (in zijn rol als voorzitter) kan de waarnemend voorzitter dezelfde taken uitvoeren als de voorzitter. Gezien de meestal korte duur van de waarneming, de langere periode die de uitvoering van de taken in beslag kan nemen en de potentieel grote impact daarvan, vindt een en ander zo veel mogelijk plaats in overleg met de voorzitter i.c. de gezaghebber.

6. Eilandsraad

- beoordeelt de uitkomsten van onderzoek naar een vermoedelijke schending,
- spreekt zich uit over een passende sanctie,
- legt de eventuele sanctie op.

Hoofdstuk 3 – Procedures

Een eilandraadslid kan twijfelen over:

1. eigen voorgenomen of al uitgevoerde handelingen,
2. voorgenomen of al uitgevoerde handelingen van een ander eilandraadslid,
3. handelingen van een lid van het bestuurscollege,
4. handelingen van de griffier,
5. handelingen van een OLB-ambtenaar.

De correcte procedure is in alle vijf de gevallen anders. Deze vijf procedure zijn in dit hoofdstuk beschreven. Om onnodig zoeken en bladeren te voorkomen, zijn de procedures zo veel mogelijk geheel opgenomen. Dat leidt wel tot herhaling van bepaalde delen van de procedure die in alle of meerdere gevallen hetzelfde zijn.

De procedures die zijn beschreven, betreffen het omgaan met twijfels over voorgenomen of al uitgevoerde handelingen die mogelijk strijdig zijn met een van de gedragscodes van OLB. Uit het wetboek van strafvordering BES volgt dat openbare colleges (zoals de eilandsraad) en ambtenaren die in de uitoefening van hun functie kennismaken van een misdrijf, verplicht zijn daarvan aangifte te doen. Als er bijvoorbeeld na onderzoek een redelijk vermoeden is dat een politiek ambtsdrager of ambtenaar een strafbaar feit of misdrijf heeft gepleegd, dan moet aangifte volgen. Bij OLB gebeurt dat door de gezaghebber. Of als de aangifte de gezaghebber zelf betreft, gebeurt dat door de Rijksvertegenwoordiger.

1. Twijfels over eigen handelingen

(1a)

Een eilandraadslid twijfelt over een handeling die hij zelf wil uitvoeren. Hij vraagt de griffier om advies: is deze voorgenomen handeling een schending? Als de griffier aangeeft dat het om een ingewikkelde kwestie gaat of als het eilandraadslid het niet met het advies van de griffier eens is, stappen ze samen naar de gezaghebber. De gezaghebber geeft een advies (eventueel na raadpleging van interne en externe deskundigen). Het eilandraadslid volgt dit advies op.

Let op: als de handeling van een eilandraadslid toch van het advies van de gezaghebber afwijkt, meldt het eilandraadslid dit zelf bij de raad. Gebeurt dat niet, dan meldt de gezaghebber dat er van zijn advies wordt afgeweken.

Let op: soms blijkt uit het advies dat er geen eenduidige uitspraak mogelijk is over de vraag of een voorgenomen handeling een integriteitsschending is of niet. Dat betekent meestal dat deskundigen de zaak ook verschillend beoordelen. Bij een dergelijke 'hard case' is het natuurlijk aan het eilandraadslid zelf welke keuze hij maakt over de handeling die hij wil uitvoeren.

(1b)

Een eilandraadslid twijfelt over een handeling die hij zelf al heeft uitgevoerd. Hij vraagt de griffier om advies: is deze uitgevoerde handeling een schending? Als de griffier aangeeft dat het om een ingewikkelde kwestie of een mogelijke schending gaat, stappen ze samen naar de gezaghebber. De gezaghebber geeft aan of er sprake is van een schending (eventueel na raadpleging van interne en externe deskundigen). Is de conclusie dat er van geen sprake is van een schending, dan is de zaak

afgedaan. Is de gedeelde conclusie dat de handeling een schending was, dan overleggen gezaghebber en eilandraadslid over de volgende stappen.

Het eilandraadslid zal in ieder geval de raad laten weten een schending te hebben begaan en waar mogelijk die ongedaan maken of goedmaken. De gezaghebber beoordeelt of er daarnaast ook sanctie nodig is en adviseert daarover aan de raad. De gezaghebber laat zich daarbij eventueel door deskundigen adviseren. Het feit dat het eilandraadslid de kwestie zelf aanhangig heeft gemaakt, wordt daarbij uiteraard meegewogen. Evenals factoren als de ernst van de schending en eventuele recidive.

Het laatste woord is aan de raad: op basis van het advies van de gezaghebber beslist de raad over een eventuele sanctie.

2. Twijfels over het handelen van een ander eilandraadslid

(2a)

Een eilandraadslid twijfelt over een handeling van een ander eilandraadslid, die nog niet is uitgevoerd. Hij waarschuwt de ander en verwoordt zijn twijfels. Ook verwijst hij het desbetreffende eilandraadslid naar de griffier en de gezaghebber in zijn rol als voorzitter. Ten slotte verwijst hij hem naar dit Gentle Agreement.

Het eilandraadslid wordt geadviseerd de griffier om advies te vragen: is deze voorgenomen handeling een schending? Als de griffier aangeeft dat het om een ingewikkelde kwestie gaat of als het eilandraadslid het niet met het advies van de griffier eens is, stappen ze samen naar de gezaghebber. De gezaghebber geeft een advies (eventueel na raadpleging van interne en externe deskundigen). Het eilandraadslid volgt dit advies op.

Let op: als een eilandraadslid toch van het advies van de gezaghebber afwijkt, dan meldt het eilandraadslid dit zelf bij de raad. Gebeurt dat niet, dan meldt de gezaghebber dat er van zijn advies wordt afgeweken.

Let op: soms blijkt uit het advies dat er geen eenduidige uitspraak mogelijk is over de vraag of een voorgenomen handeling een integriteitsschending is of niet. Dat betekent meestal dat deskundigen de zaak ook verschillend beoordelen. Bij een dergelijke 'hard case' is het natuurlijk aan het eilandraadslid zelf welke keuze hij maakt over de handeling die hij wil uitvoeren.

(2b)

Een eilandraadslid twijfelt over een uitgevoerde handeling van een ander eilandraadslid. Hij bespreekt dit met de ander, tenzij er goede redenen zijn om dit niet te doen. Als de ander hierdoor twijfelt over de uitgevoerde handeling, kijk dan voor de procedure bij (1b).

Als de ander zelf niet twijfelt over de uitgevoerde handeling, dan vraagt het eilandraadslid aan de griffier of die handeling een schending is. De griffier geeft daarover een advies. Wijst dat advies erop dat de handeling een schending is, dan overleggen beiden met de gezaghebber. De gezaghebber stelt als hij dat nodig acht, een vooronderzoek in.

Let op: het eilandraadslid doet zelf geen vooronderzoek. Dat doet de gezaghebber.

Concludeert de gezaghebber na het vooronderzoek dat er geen grond is voor de verdenking, dan is de zaak afgedaan. Blijkt uit het vooronderzoek dat het eilandraadslid (dat onder verdenking staat) zelf erkent dat hij een schending heeft begaan, kijk dan voor de procedure bij (1b).

Komt uit het vooronderzoek dat er gronden zijn voor de verdenking van integriteitsschending en erkent het desbetreffende eilandraadslid dit niet, dan gelast de gezaghebber een onderzoek door deskundigen.

De gezaghebber beoordeelt de resultaten van het onderzoek. Hij vormt zich daar een oordeel over en geeft een sanctieadvies als er sprake is van een schending.

Acht de gezaghebber het raadzaam, dan legt hij de onderzoeksresultaten en zijn sanctieadvies voor aan het presidium. Er wordt dan gesproken over: 1) het onderzoek en de resultaten daarvan, 2) het sanctieadvies, 3) de wijze waarop de onderzoeksresultaten en het sanctieadvies aan de raad worden voorgelegd, 4) de wijze waarop de onderzoeksresultaten, het sanctieadvies en het raadsbesluit aan de burgers worden gecommuniceerd.

De raad vormt een oordeel over de onderzoeksresultaten en het sanctieadvies en neemt een besluit over een sanctie. De raad vermijdt daarbij iedere partijpolitieke bevingenheid.

3. Twijfels over het handelen van een lid van het bestuurscollege

(3a)

Een eilandraadslid twijfelt over een uitgevoerde handeling van een gedeputeerde. Hij bespreekt dit met de ander, tenzij er goede redenen zijn om dit niet te doen. Als de ander hierdoor twijfelt over de uitgevoerde handeling, kijk dan voor de procedure bij (1b).

Als de ander zelf niet twijfelt over de uitgevoerde handeling, dan vraagt het eilandraadslid aan de griffier of die handeling een schending is. De griffier geeft daarover een advies. Wijst dat advies erop dat de handeling een schending is, dan overleggen beiden met de gezaghebber. De gezaghebber stelt als hij dat nodig acht, een vooronderzoek in.

Let op: het eilandraadslid doet zelf geen vooronderzoek. Dat doet de gezaghebber.

Concludeert de gezaghebber na het vooronderzoek dat er geen grond is voor de verdenking, dan is de zaak afgedaan. Blijkt uit het vooronderzoek dat het eilandraadslid (dat onder verdenking staat) zelf erkent dat hij een schending heeft begaan, kijk dan voor de procedure bij (1b).

Komt uit het vooronderzoek dat er gronden zijn voor de verdenking van integriteitsschending en erkent de gedeputeerde dit niet, dan gelast de gezaghebber een onderzoek door deskundigen.

Acht de gezaghebber het raadzaam, dan legt hij de onderzoeksresultaten en zijn sanctieadvies voor aan het presidium. Er wordt gesproken over: 1) het onderzoek en de resultaten daarvan, 2) de wijze waarop de onderzoeksresultaten aan de raad worden voorgelegd, 3) de wijze waarop de onderzoeksresultaten en het raadsbesluit aan de burgers worden gecommuniceerd.

De raad vormt een oordeel over de onderzoeksresultaten en neemt een besluit over een sanctie. De raad vermijdt daarbij iedere partijpolitieke bevingenheid.

Let op: in dit geval beoordeelt de raad geheel zelfstandig de politieke consequenties die de eventuele schending zou moeten hebben. Daarover adviseert de gezaghebber niet.

(3b)

Een eilandraadslid twijfelt over een uitgevoerde handeling van de gezaghebber in zijn rol als voorzitter of anderszins. Hij bespreekt dit met de gezaghebber, tenzij er goede redenen zijn om dit niet te doen.

Als de gezaghebber zelf niet twijfelt over de uitgevoerde handeling, dan vraagt het eilandraadslid aan de griffier of die handeling een schending is. De griffier geeft daarover een advies. Wijst dat advies erop dat de handeling een schending is, dan overleggen beiden met a) de vertrouwenscommissie als het een vermoeden van een niet-strafrechtelijk vergrijp betreft b) de Rijksvertegenwoordiger als het vergrijp strafrechtelijk is.

Betreft het een niet-strafrechtelijk vergrijp, dan stelt de vertrouwenscommissie een vooronderzoek in, dat wordt uitgevoerd door onafhankelijke deskundigen.

Let op: het eilandraadslid en de vertrouwenscommissie doen zelf geen vooronderzoek en geen onderzoek. Dat laten zij over aan onafhankelijke deskundigen.

Is de conclusie na het vooronderzoek dat er geen grond is voor de verdenking, dan is de zaak afgedaan. Zijn er na het vooronderzoek redenen voor een nader onderzoek, dan wordt de Rijksvertegenwoordiger er in dit stadium bij betrokken.

4. Twijfels over het handelen van de griffier

Een eilandraadslid twijfelt over een uitgevoerde handeling van de griffier.³ Hij bespreekt dit met de griffier, tenzij er goede redenen zijn om dit niet te doen. Als de griffier hierdoor twijfelt over de uitgevoerde handeling, kijk dan voor de procedure bij (1b).

Als de griffier zelf niet twijfelt over de uitgevoerde handeling, dan gaat het eilandraadslid naar de gezaghebber. De gezaghebber stelt als hij dat nodig acht, een vooronderzoek in. Dit vooronderzoek zal niet door de griffier of een griffiemedewerker worden uitgevoerd.

Volgt uit het vooronderzoek dat er gronden zijn voor de verdenking van integriteitsschending en erkent de griffier dit niet, dan gelast de gezaghebber een onderzoek door deskundigen.

De gezaghebber beoordeelt de resultaten van het onderzoek. Hij vormt daar een oordeel over en geeft een sanctieadvies als er sprake is van een schending. De onderzoeksresultaten en het sanctieadvies legt hij voor aan de werkgeverscommissie van de raad. De werkgeverscommissie legt een sanctieadvies voor aan de eilandsraad die hierover in een besloten vergadering een besluit neemt⁴.

³ In paragraaf 4 kan waar 'griffier' staat ook 'griffiemedewerker' worden gelezen. Als een eilandraadslid dat twijfelt over een uitgevoerde handeling van een griffiemedewerker, een gang naar de gezaghebber overweegt, dan overlegt het eilandraadslid eerst met de griffier.

⁴ Op dit moment kent de eilandsraad geen werkgeverscommissie. Dat betekent dat het presidium en later de gehele eilandsraad hierbij zou moeten worden betrokken. Om deze en andere redenen wordt aan de toekomstige eilandsraad de instelling van een werkgeverscommissie in overweging gegeven

5. Twijfels over het handelen van een OLB-ambtenaar⁵

Een eilandraadslid twijfelt over een uitgevoerde handeling van een ambtenaar (die niet de griffier of een griffiemedewerker is). Hij vraagt aan de griffier of die handeling een schending is. De griffier geeft daarover een advies. Wijst dat advies erop dat de handeling een schending is, dan overleggen beiden met de gezaghebber. De gezaghebber laat eventueel vooronderzoek en onderzoek uitvoeren onder leiding van de eilandsecretaris (behalve als het een handeling van de eilandsecretaris zelf betreft).

Let op: het eilandraadslid doet zelf geen vooronderzoek.

Is na het vooronderzoek de conclusie dat er geen grond is voor de verdenking, dan is de zaak afgedaan. Blijkt uit het vooronderzoek dat de ambtenaar die onder verdenking staat, zelf erkent dat hij een schending heeft begaan, kijk dan voor de procedure bij (1b).

Blijkt uit het vooronderzoek dat er gronden zijn voor de verdenking van integriteitsschending en erkent de desbetreffende ambtenaar dit niet, dan gelast de eilandsecretaris een onderzoek door deskundigen.

Het bestuurscollege beoordeelt de onderzoeksresultaten. De eventuele sanctie wordt bepaald door het bevoegd gezag (zie daarvoor Rechtspositiebesluit Ambtenaren BES). Meestal komen kwesties rond individuele ambtenaren die onder de bevoegdheid van het college vallen, niet in de raad.

Bij twijfel over een uitgevoerde handeling van de eilandsecretaris laat de gezaghebber eventueel vooronderzoek en onderzoek uitvoeren door interne of externe deskundigen. Als er onderzoek is gedaan, legt hij de uitkomsten voor aan het bestuurscollege, inclusief een sanctieadvies. Het bestuurscollege besluit over een eventuele sanctie.

⁵ Deze procedure betreft het handelen van een OLB ambtenaar. Twijfels over het handelen van een Rijksambtenaar worden door de gezaghebber neergelegd bij de Rijksvertegenwoordiger.

Hoofdstuk 4 – Sanctionering

Als is vastgesteld dat een politieke ambtsdrager een regel van de gedragscode heeft overtreden, dan kan dit tot een sanctie leiden. Deze sanctie moet proportioneel zijn. Bij het bepalen van een sanctie spelen de aard van de schending en de context waarbinnen de schending heeft plaatsgevonden, een belangrijke rol.

Niet alle schendingen zijn even zwaar. Schendingen die de zuiverheid van de besluitvorming raken, zoals belangenverstrengeling, corruptie en sommige kwesties rondom het gebruik van informatie, raken aan de kerntaak van politici. Om die reden zijn ze het ernstigst. Bij deze situaties zijn de gevolgen voor burgers en het vertrouwen van burgers in het openbaar bestuur het meest in het geding. Bij dergelijke schendingen passen meestal dan ook de zwaarste sancties. Een te lichte sanctie die volgt op een ernstige schending, kweekt onbegrip en tast de geloofwaardigheid aan. Hetzelfde geldt voor een te zware sanctie op een lichte schending.

Het is belangrijk om verzwarende en verzachtende omstandigheden goed in kaart te brengen. Was er sprake van opzet? Van naïviteit? Is de politieke ambtsdrager onder druk gezet door partijgenoten of anderen? Hoe ernstiger de schending en hoe duidelijker de regel is die is overtreden, hoe minder snel er een verzachtende omstandigheid zal worden aangenomen. Voor ambtenaren zijn sanctiemogelijkheden beschreven in Rechtspositiebesluit BES.

Er zijn verschillende sancties voor gekozen of benoemde politieke ambtsdragers⁶:

- aanspreken,
- publiek excuus,
- afkeuring door partijen,
- motie van treurnis,
- motie van afkeuring,
- motie van wantrouwen,
- schorsing en ontslag bestuurder,
- eilandraadslidmaatschap houdt op te bestaan of wordt vervallen verklaard,⁷
- strafrechtelijke vervolging en veroordeling.

Ook de eigen partij heeft sanctiemogelijkheden:

- uit de fractie verwijderen door de eigen partij,
- roeyement van het lidmaatschap door de eigen partij,

⁶ in diverse hiervoor beschreven procedures is aangegeven dat de gezaghebber, in zijn rol als voorzitter van de eilandsraad, een advies ten aanzien van de op te leggen sanctie kan geven. Uiteraard beperkt de voorzitter zich hierbij tot de sancties die binnen de bevoegdheid van de eilandsraad vallen.

⁷ Zie Kieswet artikel XI en X8.

Hoofdstuk 5 – Communicatie

Over gevraagd advies

Als een eilandraadslid in een persoonlijk gesprek een advies krijgt van de gezaghebber, wordt dit, indien gewenst, door de griffier op schrift gesteld en meegegeven aan het eilandraadslid. Adviezen die worden opgevolgd, blijven vertrouwelijk. In principe weten alleen griffier, gezaghebber en het eilandraadslid ervan.

Tijdens het vooronderzoek

Als er een vooronderzoek naar een vermeende schending wordt ingesteld, dan wordt het eilandraadslid dat onder verdenking staat, altijd op de hoogte gesteld en gevraagd naar zijn visie, argumenten en motieven. Hier wordt alleen van afgeweken als de vermoedelijke schending ernstig is en het eventuele vervolgonderzoek in gevaar komt als het eilandraadslid op de hoogte wordt gesteld.

Is de conclusie van een vooronderzoek dat de verdenking ongegrond is, dan blijft het vooronderzoek vertrouwelijk. Alleen het eilandraadslid die het meldde, het eilandraadslid dat verdacht werd, de griffier en de gezaghebber weten ervan.

Rond het vervolgonderzoek

Of er een vervolgonderzoek wordt ingesteld, besluit de gezaghebber meestal zelfstandig. Het is belangrijk om in dit vroege stadium de kring van betrokkenen niet groter te maken dan nodig. Alleen als de kwestie onverhoopt al in de openbaarheid is gekomen, kan de gezaghebber overleg met het presidium overwegen.

Als uit het vervolgonderzoek blijkt dat er geen sprake is van schending, dan deelt de gezaghebber de onderzoeksresultaten uitsluitend met de direct betrokkenen: het eilandraadslid dat onder verdenking stond, het eilandraadslid dat het geval meldde en de griffier.

Als uit het vervolgonderzoek blijkt dat er wel sprake is van een schending, dan kan de gezaghebber ervoor kiezen om de onderzoeksresultaten te bespreken met het presidium. Het onderzoek blijft vertrouwelijk. Alleen het eilandraadslid dat het meldde, het eilandraadslid dat verdacht werd, de gezaghebber, de griffier en de fractievoorzitters weten ervan. De gezaghebber legt de onderzoeksresultaten voor aan de raad, met daarbij een beargumenteerd sanctieadvies.

De pers

Nadat de gezaghebber zijn sanctieadvies aan de raad heeft gegeven – vóór het (besloten) raadsdebat-, stelt hij de pers op de hoogte van de kwestie. Tot die tijd spreekt geen van de betrokkenen – de melder, het eilandraadslid van wie het handelen is onderzocht, fractievoorzitters, raadsleden, partijen – met de pers. Het is ideaal als allen daarmee wachten tot na het (besloten) raadsdebat, omdat dit de kans op onpartijdigheid sterk vergroot.

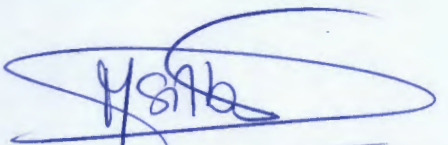
Hoofdstuk 6 – Leren

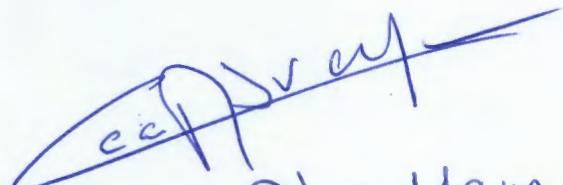
De griffier maakt eens per vier jaar een geanoniseerd overzicht van de lessen die de eilandsraad kan leren uit adviezen die zijn gegeven en uit de resultaten van voor- en vervolgonderzoek. Het overzicht is bedoeld om in de raad te bespreken. Het is zo gemaakt dat er geen link is naar specifieke eilandsraadsleden Eventueel helpen interne of externe deskundigen met de inhoud.

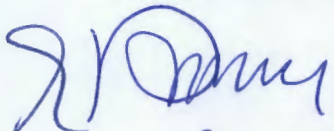
De afspraken in dit akkoord worden eens per vier jaar door de fractievoorzitters, de griffier en de gezaghebber geëvalueerd, eventueel met hulp van deskundigen. Desgewenst worden ze bijgesteld.

Aldus gezamenlijk overeengekomen,

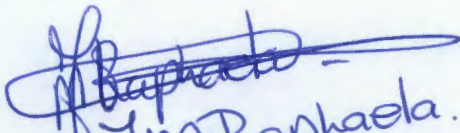
Bonaire, 29 januari 2019

M.D. Silberie

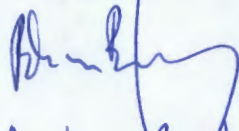

C.C.A. Abrattam

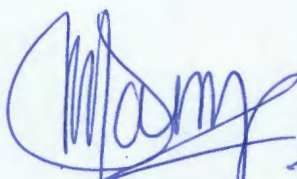

E.J. Bernabela

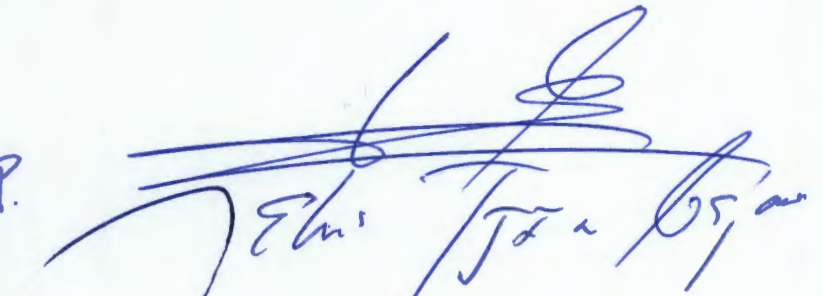

Henning Thielman

J.M. Raphaëla

Renata Domacassé

 t.s.p.
R. van den Hond

 t.s.p.
M. van der Grint

Edison Rijna